

سۇئال

ئىنسان ھەرقانداق ئەمەلنى قىلىشتىن ئىلگىرى نىيەتنى توغرا قىلىشى كېرەك، بۇ قانداق بولىدۇ؟ قىلغان ئىشنىڭ توغرا ۋە خالىس ئاللاھ ئۈچۈن بولغانلىقىنى بىلىشنىڭ بېكىتىلگەن ئۆلچىمى قايسى؟. بۇ ھەقتە چۈشەنچە بېرىشىڭلارنى ئۈمىد قىلىمەن.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارىم بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت سالاملىرى بولىسۇن.

بىرىنچى: نىيەتنى توغرىلاش ۋە ئىشنىڭ بېشىدا نىيەتنى ھازىر قىلىش مۇسۇلمان مەشغۇل بولىدىغان ئىشنىڭ ئەڭ كاتتىسىدۇر. ھەقىقەتەن ئەمەللەرنىڭ قوبۇل بولىشى ياكى رەت قىلىنىشى، قەلبنىڭ ساپ بولىشى ياكى بۇزۇق بولىشى نىيەتكە ئاساسەن بولىدۇ.

قىلغان ئىشىدا ياخشى نىيەتنى مەقسەت قىلغان كىشى شۇ ئىشنى قىلىشقا چاقىرىشقا تۈرتكە بولغان ئامىلغا قارىشى كېرەك. ئۇ تۈرتكىنىڭ ئاللاھنىڭ رازىلىقى، تائىتى ۋە بۇيرىقىغا بويسۇنۇش بارمۇ يوق ئۇنىڭغا دېققەت قىلىش كېرەك.

نىيەت- مەقسەتنىڭ ئاللاھ ئۈچۈن بولۇشى: يەنى بۇ ئىشنى ئاللاھ ئۈچۈن خالىس قىلىشقا تۈرتكە بولغان ئەسلى ئامىلى مۇھاپىزەت قىلىش كېرەك. ئەمەل قىلىش جەريانىدا تۈرتكە بولغان ئامىلغا قارىماسلىق، قەلبىنى ۋە نىيەتنى ئاللاھنىڭ غەيرىگە ئۆرىمەسلىك ۋە ئۇنىڭغا شېرىكىنى كىرگۈزمەسلىكى كېرەك. بۇ ھەقتە تەپسىلىي مەلۇماتقا ئېرىشىش ئۈچۈن [220806](#) - نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

ئىككىنچى: ئىنسان تۆۋەندىكى ئىشلارغا رىئايە قىلغاندا، قىلغان ئىشنىڭ ئىخلاسى بىلەن خالىس ئاللاھ ئۈچۈن بولغانلىقىنى بىلەلەيدۇ:

- قىلغان ئىشنى كىشىلەرگە رىيا قىلىپ كۆرسۈتۈش ياكى ئاڭلىتىش ئۈچۈن قىلماسلىقى كېرەك. جۇندۇپ رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مۇنداق دەيدۇ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دېگەن: **كىمكى باشقىلارغا ئاڭلىتىش ئۈچۈن ئەمەل قىلىدىكەن، ئاللاھ ئۇنى ئاڭلىتىدۇ، كىمكى باشقىلارغا رىيا قىلىش ئۈچۈن ئەمەل قىلىدىكەن، ئاللاھ ئۇنى باشقىلارغا كۆرسىتىدۇ.** [بۇخارى رىۋايىتى 6499-ھەدىس. مۇسلىم رىۋايىتى 2987-ھەدىس].

ھاپىز ئىبنى ھەجەر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: خەتتابىي مۇنداق دەيدۇ: "ھەدىسنىڭ مەنىسى: كىمكى ئىخلاسى قىلماستىن ئەمەل قىلىپ ئۇنى كىشىلەرگە كۆرسۈتۈش ۋە ئاڭلىتىشنى مەقسەت قىلىدىكەن، شۇنىڭغا ئاساسەن جازالىنىدۇ، ئاللاھ ئۇنى تارقىتىدۇ ۋە رەسۋا قىلىدۇ، يوشۇرغان مەقسىتىنى ئاشكارا قىلىدۇ، بەزى ئالىملار مۇنداق دەيدۇ: "قىلغان ئەمەلى بىلەن ئاللاھنىڭ رازىلىقىنى مەقسەت قىلماستىن بەلكى كىشىلەر ئارىسىدا يۈز-ئابىرۇي تېپىشنى مەقسەت قىلىدىكەن، ئاللاھ ئۇ ئادەمنىڭ قىلغان ئىشىنى يۈز-ئابىرۇي تېپىشنى مەقسەت قىلغان كىشىلەر ئارىسىدا سۆز-چۆچەك قىلىدۇ، ئاخىرەتتە ئۇ كىشىگە ئەجىر-ساۋاپ بولمايدۇ". ["پەتھۇلبارى" 11-توم 336-بەت].

ئىززىبى ئابدۇسالام رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "مەخپى قىلىنىدىغان ئەمەللەردىن: ئىلمىنى خاتىرلەش دېگەندەك، كىشىلەرگە مەنپەئەتلىك بولغان ۋە كىشىلەرنىڭ ئەگىشىشى مەقسەت قىلىنغان ئەمەللەرنى ئاشكارا قىلىش ياخشى بولىدۇ". ["پەتھۇلبارى" 11-توم 337-بەت]. تەپسىلى مەلۇمات ئۈچۈن 148158-نومۇرلۇق سوئالنىڭ جاۋابىغا قارالسۇن.

ئىنساننىڭ قەلبى كىشىلەرنىڭ ماختاش ياكى سۆكۈشلىرىگە ئالاقىدار بولۇپ قالماسلىقى كېرەك.

ئىبنى قەييىم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئىنساننىڭ قەدىمى يوشۇرۇن ئىش قىلىش يولىدا مۇستەھكەم بولۇش ئىمكانىيىتىگە ئىگە بولغاندا، ئۇنىڭ ھىممىتى يۇقىرى بولىدۇ، نەپسى باشقىلارنىڭ ماختاش ۋە سۆكۈشلىرىدىن يۈكسەك بولىدۇ، كىشىلەرنىڭ ماختىغىنىدىن خۇرسەن بولمايدۇ، سۆكۈشىدىن قايغۇرمايدۇ، بۇ ئۆز نەپسىنىڭ نېسىۋىسىدىن چېقىپ پەرۋەردىگارىغا بەندىچىلىك قىلىشقا لايىق بولغان كىشىنىڭ سۈپىتىدۇر، شۇنىڭ بىلەن دىلدا ئىمان ۋە ئىشەنچنىڭ لەززىتىنى تېپىدۇ". ["مەدارىجۇس سالىكىن" 2-توم 8-بەت].

ئۇ كىشىگە ئەمەلنى مەخپى-يوشۇرۇن قىلىش ئاشكارا قىلغاندىن ياخشى كۆرۈلىدۇ. ئاسىم مۇنداق دەيدۇ: "ئەبۇ ۋائىل ئۆيىدە ناماز ئوقۇغاندا بەك مۇڭلىنىپ ئوقۇيتتى، ئەمما بىرەر كىشى كۆرۈپ قالىدىغان جايدا پۈتۈن دۇنيانى بېرەي دېسىمۇ ئۇنداق قىلمايتتى". ["ئەززۇھد" 290-بەت].

شەرىئى تەرەپتىن پايدىسى بولىدىغان ئىشلاردىن باشقا ئىشلاردا نام-شۆھرەت قازىنىدىغان ئورۇنلاردىن يىراق بولۇشى كېرەك.

ئىبراھىم ئەدھەم رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "شۆھرەت قازىنىشنى خالىغان كىشى ئاللاھقا سەمىمى بولمايدۇ". ["ئىھيا ئۇلۇمىدىن" 3-توم 297-بەت].

كىشىلەرنىڭ كۆرىشى ئۈچۈن قىلىۋاتقان ئېشىنى ئاشۇرۇپ زىيادە قىلماسلىق. "بەندىنىڭ ئاشكارا-يوشۇرۇن ئىشلىرى باراۋەر بولغاندا" ئىخلاسى بولىدۇ دېيىلىدۇ.

ئاشكارا ئىشى مەخپى ئىشىدىن ياخشى بولغاندا رىيا بولىدۇ. ["مەدارىجۇس سالىكىن" 2-توم 91-بەت].

– دائىم ئۆزىدە كەمچىللىك بار، ئارتۇقچىلىق يوق دەپ، بارلىق پەزىلەت ئاللاھ ئۈچۈن ۋە ئەگەر ئاللاھنىڭ ھىدايىتى بولمىغان بولسا ئۆزىنىڭ ھالاك بولىدىغانلىقىنى بىلىش. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ** تەرجىمىسى: **ئاللاھنىڭ سىلەرگە پەزىلى ۋە مەرھەمىتى بولمىسا ئىدى، سىلەردىن ھېچ ئادەم ئەبەدىي پاك بولماس ئىدى، لېكىن ئاللاھ خالىغان بەندىسىنى پاك قىلىدۇ.** [سۈرە نۇر 21–ئايەت].

– ئىشنى قىلىپ بولغاندىن كېيىن كەمچىللىكنى ھېس قىلىپ ئىستىغپارنى كۆپ ئېيتىش كېرەك.

سەئىدى رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئىنسان ئىبادەتتىن بىكار بولغاندا، ئۆزىنىڭ كەمچىللىكىگە ئىستىغپار ئېيتىش ۋە ئاللاھنىڭ مۇۋەپپەقىيەت قىلغانلىقىغا شۈكۈر ئېيتىش كېرەك بولىدۇ، ئىبادەتنى كامىل قىلىپ دەپ، ئاللاھقا مىننەت قىلغان، ئىبادەتنى ئالى مەرتىۋىنىڭ ئورنى قىلىۋالغان كىشىگە ئوخشاش بولماسلىقى كېرەك، بۇنداق كىشىنىڭ قىلمىشى رەت قىلىنىدۇ، ئازابقا ھەقىقەت بولىدۇ، ئەمما بىرىنچى كىشى باشقا ئەمەللىرىنىڭ قوبۇل بولىشىغا مۇۋەپپەقىيەت بولىدۇ. ["تەپسىر سەئىدى" 92–بەت].

– ئاللاھنىڭ ياخشى ئەمەللەرگە مۇۋەپپەقىيەت قىلغانلىقىدىن خۇرسەن بولۇش. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **قُلْ بِفَضْلِ اللَّهِ وَبِرَحْمَتِهِ فَبِذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ** تەرجىمىسى: **«ئېيتقىنكى، ئۇلار ئاللاھنىڭ پەزىلى ۋە رەھمىتىدىن خۇشال بولسۇن، بۇ ئۇلارنىڭ يىغقان (دۇنيا - مالىرىدىن) ياخشىدۇر.** [سۈرە يۈنۈس 58–ئايەت].

بەندە ئەمەلدە يۇقىرىدا بايان قىلىنغان ئىشلارغا رىئايە قىلسا (ئاللاھنىڭ ئىزنى بىلەن) چوقۇم ئىخلاسەنلەردىن بولىدۇ. قىلغان ئىشىدا ئىخلاسنى ئۈزۈپ قويۇشنىڭ ھېچ يولى يوق، چۈنكى بۇنىڭ ئىلمى يالغۇز ئاللاھنىڭ ھوزۇرىدىدۇر، لېكىن بەندە ئىخلاسنىڭ سەۋەبلىرىنى قىلىشى كېرەك، ئاللاھ تائالادىن ياخشى ئەمەلگە مۇۋەپپەقىيەت قىلىشىنى سوراڭىز لازىم.

ئاللاھ ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.